

РОЗВИТОК ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ

В Національному університеті «Одеська юридична академія» відбувся захист дисертаций з митного права

З жовтня 2013 року в Національному університеті «Одеська юридична академія» відбулося чергове засідання спеціалізованої вченої ради, на якому розглядалися дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук, присвячені проблемам митного права.

Пошукувачі наукових ступенів – старший консультант секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань верховенства права та правосуддя Качан В.В. (тема роботи: «Митне регулювання прикордонної торгівлі») та начальник управління нагляду за додержанням законів спецпідрозділами та іншими органами, які ведуть боротьбу з організованою злочинністю і корупцією Прокуратури Одеської області Мудров А.А. (тема роботи: «Адміністративно-примусові повноваження митних органів та порядок їх реалізації»).

Дисертації виконувалися під науковим керівництвом доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри морського та митного права НУ «ОЮА» Є.В. Додіна та стали першими в науці митного права монографічними дослідженнями митного регулювання прикордонної торгівлі, теоретико-правових засад її реалізації, адміністративно-примусових повноважень митних органів та порядку їх реалізації, основних напрямків подальшого удосконалення законодавства про державну митну справу в умовах його адаптації до правил та стандартів Європейського Союзу.

Зважаючи на те, що дисертанти є практичними працівниками, їхні дослідження набувають особливої значущості для розбудови митно-правової науки, адже теорія завжди потребує практичного застосування, збагачується його досвідом та знаходить завдяки ньому нові вектори свого розвитку.

Пошукувачами в своїх роботах надано низку пропозицій та рекомендацій щодо удосконалення науки митного права та чинного українського законодавства у сфері державної митної справи. Зокрема, В.В. Качаном доведена необхідність уніфікації нормативно-правових актів, що регулюють порядок здійснення митного контролю та митного оформлення товарів та предметів у прикордонній торгівлі; аргументовано тезу щодо необхідності виокремлення прикордонної торгівлі як виду спеціального митного режиму; надано визначення поняття «митний режим прикордонної торгівлі»; визначено класифікацію товарів та предметів, що переміщуються через митний кордон у рамках прикордонної торгівлі, а головне – запропоновано пропозиції щодо удосконалення Митного кодексу України, Законів України «Про зовнішньоекономічну діяльність» і «Про транскордонне співробітництво».

А.А. Мудровим запропоновано визначення поняття «адміністративно-примусові повноваження митних органів», визначено місце адміністративно-примусових заходів у системі адміністративно-правових засобів забезпечення законності в державній митній справі України, обґрунтовано належність анулювання ліцензій, дозволів, сертифікатів до заходів адміністративної відповідальності тощо. Крім того, в роботі було запропоновано удосконалити перелік заходів адміністративного попередження і заходів адміністративного припинення у сфері державної митної справи шляхом доповнення його: призупиненням дії сертифікату, дозволу; усуненням порушень

ліцензійних умов; призупиненням митного оформлення товарів, які містять об'єкти права інтелектуальної власності; а також критерії класифікації повноважень митних органів за: а) їх змістом і способами реалізації; б) видами суб'єктів, що їх використовують; в) режимом застосування тощо. Ці вагомі здобутки дисертанта є результатом багаторічного досвіду роботи у сфері правоохранної діяльності, а на думку Є.В. До-діна, підвищенню актуальності його дисертаційного дослідження сприяє сучасне зростання ролі і значення української митної служби не тільки як органу виконавчої влади, що регулює зовнішньоекономічну діяльність, але і як правоохранного органу. Крім того, практично будь-яка діяльність в галузі державної митної справи тісно пов'язана з інститутом застосування адміністративного примусу, що обумовлює особливу значущість наукового розгляду цієї теми.

Виступи та зауваження офіційних опонентів (по першій дисертації – д.ю.н., професора, декана юридичного факультету Запорізького національного університету Коломоєць Т.О. та к.ю.н., доцента кафедри кримінального та адміністративного права Одеського національного морського університету Калаянової Л.В.; по другій – д.ю.н., професора завідувача кафедри кримінального та адміністративного права Одеського національного морського університету Калаянова Д. П. та провідного інспектора відділу митних платежів Південної митниці, к.ю.н. Дукової Н.М.) та членів спеціалізованої вченої ради університету стали поштовхом для початку гострої дискусії, що обумовила інтерес до дисертаційних досліджень, представлених до захисту. Додатковим підтвердженням актуальності та своєчасності здійснених розвідок стала чимала кількість відгуків науковців та практичних працівників на автореферати представлених до захисту дисертацій.

Успішний публічний захист та енергійне обговорення дисертацій дозволили всім присутнім переконатися у своєчасності проведених наукових розвідок, активному розвиткові в Україні молодої митно-правової науки та митного законодавства, що не може не надати вагомого підґрунтя для виокремлення та визнання цієї галузі науки самостійною.

Батанова Л.О., к.ю.н., асистент кафедри морського та митного права НУ «ОЮА»

Права людини у митній сфері – на обговоренні Другої науково-практичної конференції «Правове забезпечення ефективного виконання рішень і застосування практики Європейського суду з прав людини»

20-21 вересня 2013 року Національний університет «Одеська юридична академія» спільно з Комітетом Верховної Ради України з питань верховенства права та правосуддя і Південним регіональним центром Національної академії правових наук України під егідою Генерального секретаря Ради Європи провів Другу міжнародну науково-практичну конференцію «Правове забезпечення ефективного виконання рішень і застосування практики Європейського суду з прав людини», яка була присвячена 60-річчю набуття чинності Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р.

В конференції приймали участь судді Європейського суду з прав людини А. Гюлумян (Арменія), Г. Юдківська (Україна), Д. Дєдова (Росія), дипломати, представники центральних органів виконавчої влади, правники України, Росії, Польщі, практичні працівники та інші учасники.

На конференції активно обговорювалися питання застосування практики Європейського суду з прав людини (принципи формування прецедентного права Страсбурзького суду, еволюційний характер Конвенції і динамічність практики Суду та ін.), виконання рішень Європейського суду з прав людини щодо вжиття заходів загального (міжнародно-правові стандарти прав людини і основоположних свобод та національні правові системи, порівняно-правових аналіз національних механізмів виконання рішень Суду в державах-учасниках Конвенції та ін.) та індивідуального характеру (національні превентивні механізми з вирішення індивідуальних звернень до Суду).

Європейський суд — міжнародний правовий орган країн ЄС, що забезпечує, насамперед, однакове тлумачення прийнятих у ЄС правил і норм, в тому числі і у митній сфері та врегульовує суперечки і претензії у митних питаннях. Правові позиції Європейського суду, ґрунтуючись на загальновизнаних принципах міжнародного права, мають значення для розвитку національного митного законодавства та практики діяльності українських митних органів, які можуть впливати на гармонізацію внутрішньої митної діяльності з міжнародним митним правом. Так, прецедентного значення для окреслення меж повноважень митних органів України набуло Рішення Європейського суду від 25 лютого 2003 р. у справі Функе (Funke) проти Франції. У зв'язку з розслідуванням можливих порушень законодавства про зарубіжні фінансові операції служба митниці разом з представником судової поліції 14 січня 1980 р. провели обшук за місцем проживання пана Функе та його дружини. Було вилучено низку документів і предметів. У квітні 1982 р. митна адміністрація отримала від Суду розпорядження про арешт майна цього громадянина на суму 100 200 французьких франків для забезпечення сплати митних штрафів. Банківські рахунки пана Функе із серпня 1982 р. були заблоковані, а на його нерухоме майно накладено арешт. Ці заходи було знято лише в липні 1990 р. за заявою його дружини. Вирішуючи справу, Європейський суд у п. 56 і 57 свого Рішення засвідчив, що він визнає право держав удаватися до деяких заходів, наприклад таких, як огляд житла й вилучення речових доказів для доведення факту скоення правопорушення у сфері валютних операцій і переслідування винних у судовому порядку. Але при цьому необхідно, щоб у законодавстві та практиці було достатньо гарантій для захисту від зловживань. Митна адміністрація ніколи не пред'являла пану Функе прямих звинувачень у порушенні відповідного валютного і фінансового законодавства, а одразу застосувала заходи втручання в особисте життя громадянина. Тим самим було констатовано порушення митною службою Франції ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р., відповідно до якої кожна людина має право на повагу особистого й сімейного життя, недоторканність житла й таємницю кореспонденції. Із цієї позиції Європейського суду випливає, що й у митному законодавстві України є необхідною послідовна реалізація принципу співмірності, щоб митні органи застосовували примус до суб'єктів митних операцій тільки з урахуванням ступеня вчиненого правопорушення і з обов'язковим попереднім застосуванням запобіжних заходів щодо неприпустимості противправної поведінки.

Європейським судом було прийнято ще низку рішень з митних питань, зокрема Рішення від 30 березня 2004 р. у справі «Меріт проти України», від 15 травня 2008 р. у справі «Надточій проти України» щодо рівності сторін у процесі щодо порушення митних правил та інші, що активно обговорювалися під час конференції та дозволили виробити пропозиції з удосконалення діючого українського митного законодавства.

Грушко М.В., асистент кафедри міжнародного права та міжнародних відносин НУ «ОЮА»

РЕЦЕНЗІЇ

Комплексне дослідження злочинного порушення правил несення прикордонної служби¹

Захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки, відповідно до ст. 17 Конституції України, є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу. Забезпечення ж недоторканості державного кордону та охорона суверених прав України в її виключній (морській) економічній зоні покладено на Державну прикордонну службу України. Організація і порядок здійснення цього завдання регламентовані широким спектром правил, що закріплені як в окремих законах і підзаконних нормативно-правових актах, так і в наказах командирів (начальників), а їх неухильне дотримання є обов'язком кожного військовослужбовця та працівника прикордонного відомства. Усе це багато в чому визначає специфіку та якість функціонування суспільних відносин у сфері охорони державного кордону, а також особливості й суспільну небезпечність правопорушень, у тому числі злочинного порушення правил несення прикордонної служби.

Слід зазначити, що на сьогодні в Україні не так багато ґрунтовних наукових праць, присвячених кримінальній відповіальності за військові злочини, у тому числі, передбачені ст. 419 Кримінального кодексу України (далі – КК України), а судова практика є доволі невеликою. За таких обставин виникли розрізнені думки серед науковців та практиків щодо кримінально-правової характеристики таких злочинів.

У цьому плані актуальну є монографія Ю.Б. Курилюка «Кримінально-правове забезпечення протидії порушенню правил несення прикордонної служби», в якій автор вперше у вітчизняній правовій науці здійснює комплексне дослідження проблем кримінальної відповіальності за порушення правил несення прикордонної служби.

Структура монографії є продуманою, логічною та складається з двох частин і п'яти розділів, у яких автор послідовно досліджує проблемні питання кримінально-правової відповіальності розглядуваного злочину, спираючись на результати

¹ Курилюк Ю.Б. Кримінально-правове забезпечення протидії порушенню правил несення прикордонної служби : монографія / Ю.Б. Курилюк ; за наук. ред. д-ра юрид. наук, проф. В.К. Матвійчука. – К. : Дакор, 2013. – 216 с.